

چگونگی انتخاب دولت در اسپانیا

رسول پدرام: رژیم کنونی اسپانیا و رژیم جمهوری اسلامی در ایران، تقریباً هم زمان با هم (تنها با چند ماه اختلاف) بر سر کار آمده اند. در اسپانیای کنونی؛ پادشاه سمت رهبری و به جای رئیس جمهور، رئیس دولت زمام اداره ی امور کشور را در دست دارند. نویسنده ی این مقاله در پنج دوره از نه دوره ی قانونگذاری جزو هیأت نظارت بر انتخابات در اسپانیا بوده است و در این جا به پرسش هایی در باره ی تعیین صلاحیت کاندیدا ها، نحوه ی گزینش رئیس دولت و نقش رهبر کشور در انتخابات و غیره به طور خلاصه پاسخ می دهد.

رسول پدرام

<http://www.rpedram.com>

مردم اسپانیا در فروردین دوم (همه پرسی) روز ششم دسامبر سال ۱۹۷۸ (برابر با پانزدهم آذر ماه ۱۳۵۷) به برقراری نظام دموکراتیک کنونی کشور پاسخ مثبت داد. از آن تاریخ تا کنون نه بار انتخابات سراسری، برای تعیین اعضا پارلمان (مجلس نمایندگان و سنا)، به عمل آمده است.

در جریان آخرین انتخابات سراسری اسپانیا، دانشجویی چند پرسش هایی را پیرامون نحوه برگزاری انتخابات، تعیین صلاحیت کاندیدا ها و گزینش دولت جدید به عمل آوردند که با توجه به مطرح بودن همان پرسش ها در سطح جامعه ی امروزی ایران، آن ها را همراه با پاسخ های داده شده، در این جا منتشر می کنم.

خوان کارلوس اول - رئیس کشور

- شرایط شرکت در انتخابات اسپانیا کدام است؟

تنها شرط شرکت در انتخابات اسپانیا (اعم از سراسری و محلی) و برای انتخاب کردن و یا انتخاب شدن، فقط داشتن هیجده سال تمام و دارا بودن تبعیت اسپانیایی کافی است.

- صلاحیت کاندیدا ها را چه کسی تعیین می کند؟

خود شخص کاندیدا. هیچ کسی و هیچ نهادی نمی تواند صلاحیت فردی را برای انتخاب شدن و یا شرکت در انتخابات زیر سؤال ببرد، در غیر این صورت آن شخص و یا آن نهاد را می توان به جرم ایراد افترا تحت پیگرد قانونی قرار داد.

- یعنی می گوئید که هر کسی می تواند خود را کاندیدا بکند و وارد مجلس و دولت بشود و کسی طبق قانون از این قاعده مستثنی نیست؟

چرا، هستند کسانی که مطابق قانون حق کاندیداتوری ندارند و آن ها عبارتند از: اعضای خانواده ی سلطنتی، اعضای مجلس قانون اساسی، مدعی العموم، نظامیان، قضات دادگستری، دادستان ها، و پرسنل

نیرو های انتظامی و امنیتی شاغل. ولی در صورت بازنشسته بودن می توانند برای انتخاب شدن خود را کاندیدا بکنند. به استثنای اعضای خانواده ی سلطنتی که هیچوقت و طبق قانون حق کاندیدا و انتخاب شدن ندارند ولی در عوض می توانند رأی بدهند و انتخاب بکنند. علاوه بر افرادی که اسم بردم، کسانی هم که مرتکب جرمی شده و دوران محکومیت خود را می گذرانند و یا مبتلایان به بیماری های روانی مورد تأیید پزشک، حق انتخاب شدن ندارند.

- آیا حزبی منطه و غیر قانونی در اسپانیا وجود دارد؟
تنها حزبی که در حال حاضر در اسپانیا غیر قانونی اعلام شده است و نمی تواند در انتخابات شرکت کند، حزب جناح سیاسی گروه مسلح باسکی (اتا) است؛ و آنهم به خاطر حمایت از عملیات مسلحانه و آدمکشی های آن گروه.

زاپته رو - رئیس دولت

- آیا طرفداران رژیم سابق هم می توانند در انتخابات شرکت کنند؟

منظور شما از طرفداران رژیم سابق، هواداران رژیم فرانکو است. آن ها به جای یک حزب، چندین حزب دارند که فعالیت همه ی آن ها قانونی و علنی است و در مبارزات انتخاباتی هم، در شرایط مساوی با احزاب دیگر، شرکت می کنند. ولی، از زمان مرگ فرانکو (در سال ۱۹۷۵) تا کنون هیچیک از این احزاب نتوانسته اند آراء لازم را برای احراز حتی یک کرسی در پارلمان اسپانیا و یا پارلمان اروپا به دست بیاورند.

- آیا نهاد هایی مانند شورای نگهبان و یا مجمع تشخیص مصلحت نظام در اسپانیا وجود دارد؟

تنها تشکیلاتی در اسپانیا که همه ی اعضای آن روحانی (اسقف و کشیش) هستند، شورای عالی کلیسایی است که زیر نظر واتیکان انجام وظیفه می کند. وظیفه ی این شورا رسیدگی به امور کلیسا ها و مدارس و مراکز مذهبی است و اجازه ی مداخله در امور سیاسی کشور را ندارد. در عوض، ما در این کشور به جای شورای نگهبان؛ "دادگاه قانون اساسی"^۱ را داریم که بر خلاف اسمش، دادگاهی نیست که کسی را محاکمه و یا رأی صادر کند بلکه دادگاهی است دارای ۱۲ عضو متشکل از قضات و حقوقدانان و اساتید دانشگاه؛ و وظیفه ی آن نظارت بر اجرای صحیح قانون اساسی و جلوگیری از تصویب قوانین و مقررات جدید مغایر با مفاد آن است.

در باره ی "مجمع تشخیص مصلحت" هم باید بگویم، بلی، نهادی مشابه آن در اسپانیا وجود دارد که "شورای مشورتی کشور"^۲ نامیده می شود و همه ی نخست وزیران سابق و سیاستمداران برجسته ی اسپانیا عضو آن هستند. و همانطوریکه از اسمش پیداست، فقط یک نهاد مشورتی است و دولت پیش از تنظیم لوایح تازه و تقدیم آن ها به پارلمان و یا اتخاذ تصمیم های مهم سیاسی با آن مشورت می کند.

- آیا روحانیان می توانند خود را در انتخابات اسپانیا نامزد بکنند؟

روحانیان تاقه ای جدا باقیه ای در جامعه ای این جا نیستند و امتیازی نسبت به بقیه ای افراد ملت ندارند. آن ها هم مثل همه ای افراد جامعه و در شرایط مساوی می توانند خود را برای انتخاب شدن و راه یافتن به پارلمان، نامزد بکنند و اگر حد نصاب آرا را کسب کردند به مجلس راه یابند. و هیچگونه منع و اشکال قانونی برای شرکت روحانیون (اعم از مسیحی، مسلمان و یهودی و غیره) در امر انتخابات وجود ندارد. ولی من در عرض این بیست و نه سالی که در اسپانیا هستم، در هیچ یک از مجالس این کشور (اعم از مجلس نمایندگان و سنا) و یا مجالس ایالتی، کسی را ندیده ام که با ردای کشیشی و یا حجاب راهبگی در مجلس نشسته باشد. و انگهی روحانیان بیش از سیصد سال در این کشور از طریق تشکیلات اداره ای مقدس (انکیزیسیون)، حاکم بر جان و مال مردم بوده اند و هزاران نفر را شکنجه کرده اند و یا زنده در آتش سوزانده اند. گمان نمی کنم که با داشتن چنان پیشینه ای، کسی حاضر شود که دوباره به آن ها رأی بدهد و سرنوشت اداره ای کشور را به دست آن ها بسپارد.

خانم چاکون - وزیر دفاع

- پادشاه اسپانیا چه نقشی در امر انتخابات بازی می کند؟

پادشاه، رئیس و یا رهبر کشور وظایف و تکالیف معینی دارد که در فصل دوم قانون اساسی به طور دقیق تعریف و مشخص شده است و او نمی تواند طبق همان فصل از قانون اساسی پا را فراتر بگذارد و در امری که در حیطه ای صلاحیت او نیست اظهار نظر و یا مداخله کند. توشیح (امضا کردن) قوانین، پس از تصویب پارلمان و جهت درج در روزنامه ای رسمی کشور، و تعیین یک نفر برای احراز پست ریاست دولت (پس از انجام مشورت با نمایندگان احزاب دارای کرسی و پیشنهاد رئیس مجلس نمایندگان) از جمله ای اختیارات پادشاه است.

- اقلیت های مذهبی چند نفر نماینده می توانند در مجالس اسپانیا داشته باشند؟

کلمه ای اقلیت (چه قومی و چه مذهبی) در قانون اساسی اسپانیا وجود ندارد. به جای اقلیت های قومی کلمه ای ملیت ها به کار رفته است. و طبق بند دوم ماده ای شانزدهم همان قانون، دینی هم به نام دین رسمی کشور در اسپانیا وجود ندارد، در نتیجه اطلاق عنوان اقلیت مذهبی برای گروهی از مردم که غیر مسیحی هستند نمی تواند توجیه پذیر باشد. در سرشماری های عمومی هم در باره ای اعتقادات مذهبی افراد، آماری گرفته نمی شود تا معلوم شود پیروان چه مذهبی دارای اکثریت و پیروان کدام مذهب دارای اقلیت هستند.

- آیا نماینده ای در پارلمان اسپانیا می تواند به زبان محلی و یا مادریش نطق بکند؟

در اسپانیا ما پنج زبان رسمی داریم: زبان اسپانیایی کاستیلی (کاستیلی) که زبان رسمی کشور است و یاد گرفتن آن برای همه ی اتباع اسپانیایی اجباری، ولی به کار گیری آن اختیاری است و چهار زبان کاتالان (کاتالونیایی)، باسکی، والنسیایی و گالیسیایی. تا به حال موردی پیش نیامده است، که کسی به نمایندگی مجلس ملی انتخاب شده باشد و زبان رسمی کشور را نداند. ولی در عوض در مجالس ایالتی، نمایندگان مختارند که به زبان محلی و یا زبان ملی کشور سخنرانی کنند. مانند مجلس ایالتی کاتالونیا و والنسیا که به بندرت در آن جا نمایندگان به زبان اسپانیایی حرف می زنند.

- هزینه ی مبارزات تبلیغاتی کاندیدا ها به عهده ی کیست؟

به عهده ی حزبی که به آن وابسته هستند و یا در صورت کاندیدای منفرد بودن به عهده ی خودشان خواهد بود. دولت و مقامات محلی و شهرداری ها هم طبق قانون موظفند برای انجام تبلیغات انتخاباتی تسهیلات لازم را در اختیار کاندیدا ها قرار دهند. از قبیل در اختیار گذاشتن استادیوم ها و سالن های اجتماعات و استفاده از شبکه های رادیو و تلویزیون (در شرایط مساوی و با توجه به داشتن حد نصاب از نظر تعداد کاندیدا های هر حزب).

- آیا کسی می تواند در روز انتخابات دو بار رأی بدهد؟

انجام چنین کاری محال است. چون هر کسی فقط می تواند در حوزه ی شهرداری محل سکونت خود و طبق لیستی که به ترتیب حروف الفبا و با قید شماره ی هویت ملی افراد در آن جا قرار دارد، رأی خود را به صندوق بیندازد. اگر کسی به هر علتی نتواند در روز رأی گیری در حوزه ی محل سکونت خود حضور داشته باشد، از لحظه ی اعلام رسمی برگزاری انتخابات تا ده روز مانده به روز رأی گیری، می تواند با ارائه ی کارت هویت عکس دار (فقط کارت هویت ملی، گواهی نامه ی رانندگی و یا گذرنامه) از طریق پست سفارشی (رایگان) رأی خود را به ستاد انتخابات در وزارت کشور ارسال کند. نحوه ی رأی دادن معلولان و بیمرانی هم که قادر به حرکت نیستند به طور دقیق در قانون پیش بینی شده است.

- نتایج انتخابات چه موقع اعلام می شود؟

در حوزه های رأی گیری، ساعت هشت صبح یکشنبه (روز اخذ رأی) باز، و رأس ساعت هشت شب بسته می شود. در این ساعت فقط کسانی که در داخل حوزه ها هستند، اجازه دارند که رأی خود را به صندوق بیندازند.

نماینده ای از وزارت کشور در هر حوزه ی رأی گیری حضور دارد که تعداد افرادی را که رأی داده اند، ساعت به ساعت تلفنی به ستاد مرکزی انتخابات در وزارت کشور اطلاع می دهد. پس از ساعت هشت شب و شمارش آراء ریخته شده به صندوق در هر حوزه، تنظیم و امضاء صورت جلسه با حضور ناظران احزاب و یا ناظران کاندیدا ها، رئیس حوزه، ورقه های رأی را در داخل پاکتی همراه با مهر و مدارک وزارت کشور به نماینده ی آن وزارتخانه تحویل داده و همان شب یک نسخه از صورتجلسه امضاء شده را به دادگاه مدنی کشیک حوزه ی قضایی می برد و تحویل قاضی می دهد.

از ساعت هشت شب به بعد، هر کسی می تواند با وارد شدن به سایت وزارت کشور، در جریان لحظه به لحظه ی شمارش آراء قرار بگیرد.

در ساعت ده و یا حداکثر ده و نیم شب همان روز، وزیر کشور به همراه چند تن دیگر از مقامات آن وزارتخانه در جلو دوربین ها و میکروفون ها، نتایج رسمی انتخابات را به تفکیک ایالات خود مختار (هفده ایالت) و استان ها اعلام می کند. صبح فردای روز انتخابات همه ی نتایج به تفکیک تمامی حوزه های رأی گیری (ایالت خود مختار، استان، شهرستان و روستا) در مطبوعات و رادیو و تلویزیون های محلی منتشر می شود و تا آن موقع هر کسی در هر دهکده دور افتاده ای می تواند بداند که چه کسی برنده و چه کسی بازنده ی انتخابات است. اسناد و آمار مربوط به شمارش آراء، جزو اسناد محرمانه و طبقه بندی شده نیست و هر شهروندی می تواند به آن ها دسترسی داشته باشد (اعم از انتخاب کننده و یا انتخاب شونده)

- آیا احزابی در اسپانیا هستند که به اصلاح طلبی و اصول گرایی شهرت داشته باشند؟

چنین اصطلاحاتی در قاموس سیاسی و انتخاباتی، معنا و مفهوم روشنی ندارند. طبیعی است که هر کاندیدایی خود را اصلاح طلب می داند و برای ایجاد اصلاحاتی (از نظر خود) می خواهد وارد پارلمان بشود. اگر منظور شما از اصولگرایان، اعضای احزاب راست افراطی (فاشیست و نئونازی و مانند آن ها) هستند، باید بگویم که خوشبختانه و به رغم کشور هایی مثل آلمان، اتریش، ایتالیا و حتی فرانسه و غیره؛ تا این لحظه در اسپانیا از وجود چنین حزب هایی خبری نیست. در عوض، ما احزابی داریم که مخالف نظام و خواهان برکناری پادشاه و برقراری جمهوری هستند که در انتخابات هم شرکت می کنند و نمایندگانی هم در مجلس دارند.

- پس از انجام انتخابات، دولت جدید چگونه سر کار می آید؟

حد اکثر بیست و پنج روز پس از برگزاری انتخابات پارلمان، اولین جلسه ی رسمی و علنی مجلس (به ریاست سنی) منعقد می شود. به دنبال انتخاب رئیس و هیئت رئیسه ی مجلس و پس از انجام مشورت با نمایندگان منتخب گروه های سیاسی دارای کرسی در پارلمان، و با معرفی رئیس مجلس نمایندگان، پادشاه یک نفر را به عنوان کاندیدای ریاست دولت به مجلس پیشنهاد می کند. عنوان نخست وزیر در قانون اساسی به کار نرفته است.

کاندیدای پیشنهادی، برنامه ی سیاسی دولتی که قصد تشکیل آن را دارد، تقدیم مجلس کرده و از آن تقاضای رأی اعتماد می کند. چنانچه مجلس نمایندگان با آرای اکثریت مطلق (نصف تعداد کل نمایندگان به اضافه یک و یا بیشتر) به کاندیدای پیشنهادی رأی اعتماد بدهد، پادشاه هم حکم ریاست دولت را به نام او صادر می کند. در غیر این صورت و پس از گذشت چهل و هشت ساعت از رأی گیری اول، تجدید رأی گیری شده و این بار همان کاندیدا با آراء اکثریت ساده (داشتن آراء موافق نمایندگان حاضر در جلسه ی رأی گیری)، می تواند رأی اعتماد بگیرد.

پس از انجام دو دور رأی گیری های فوق و در صورت عدم احراز رأی اعتماد، کاندیدای دیگری به مجلس معرفی می شود. چنانچه پس از گذشت دو ماه، کاندیدای تازه هم موفق به کسب رأی اعتماد نشود، در آن موقع، پادشاه به پیشنهاد رئیس مجلس نمایندگان، پارلمان را منحل و با صحنه ی همان رئیس مجلس دستور انجام انتخابات تازه را صادر می کند.

هم اکنون، دولت نهم اسپانیا به ریاست آقای خوسه لوئیس رودریگز زاپاترو^۳ (از حزب سوسیالیست کارگری) بر سر کار است. هیئت دولت متشکل است از چهارده وزیر (هفت وزیر زن و هفت وزیر مرد) و سه معاون (دو زن و یک مرد).

برای دادن پاسخ به پرسش های رسیده از طرف شما (مخصوصاً حقوقدانان و روزنامه نگاران متخصص در مسایل سیاسی و پارلمانی) و ادای هر گونه توضیح، در سایت خودم آماده ام.

¹ Tribunal Constitucional

² Consejo del Estado

³ José Luis Rodríguez Zapatero